

Vanhempainpuhelimien ja -netin vuosiraportti 2007

MLL
MANNERHEIMIN
LASTENSUOJELULIITTO

Onni löytyy arjesta.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto

Vanhempainpuhelimien ja -netin vuosiraportti 2007

Teksti: Janne Telén

Työryhmä: Janne Telén, Ulla Tantt, Anne Ryhänen

Kuvat: Tuija Linkola, Antero Aaltonen, Mikael Andersson/Gorilla, Gunilla Lundström/Gorilla

Taitto: Tarja Petrell

Paino: Tyylipaino 2008

Mannerheimin Lastensuojeluliitto

Toinen linja 17, 00530 Helsinki

www.mll.fi

Raportissa ei ole suoria lainauksia yhteydenotoista. Tekstissä on käytetty ainoastaan eri yhteydenotoista tiivistettyjä koosteita.

Sisältö:

Vanhempi vanhemman tukena	4
1. Puhelut ja viestit	5
1.1 Kokonaismäärät	5
1.2 Yhteydenottajat	5
1.3 Tietoa puheluista ja nettiviesteistä	6
2. Yhteydenottojen aiheet	7
2.1 Äitien vanhemmuuteen liittyvät huolenaiheet	7
2.2 Isien vanhemmuuteen liittyvä huolenaiheet	8
2.3 Lapsiin liittyvät aiheet	10
2.4 Jatko-ohjaus: joskus ammatillinen apu on tarpeen	12
3. Päivystäjien kokemuksia	13
4. Vanhempien palaute	14
5. Johtopäätökset	15
5.1 Äidit väsyvät	15
5.2 Äitien ja isien tukemisella koko perheen hyvinvointiin	17
Vanhempainpuhelimien ja -netin toiminta	18
Vertaistukea vanhemmalta vanhemmalle	18
Vapaaehtoiset ovat toiminnan ydin	18
Ryhmäpäivystys	18
Eettiset periaatteet ohjaavat päivystystyötä	19
Kirjallisuutta	19

Vanhempi vanhemman tukena

Vanhempien keskinäisellä tuella on tärkeä paikkansa ihmisten elämässä. Toiselle vanhemmalle on usein helpompi kertoa väsymyksen, riittämättömyyden tai pettymyksen tunteistaan kuin asiantuntijalle. Toinen vanhempi ymmärtää, miten haastavaa ja raastavaa vanhemmuus voi ajoittain olla. Toinen vanhempi löytää sanat, jotka auttavat jaksamaan ja näkemään toivotto-maltakin tuntuvasa tilanteessa vaihtoehtoja. Kaikilla ei kuitenkaan ole läheisiä tai samassa elämäntilanteessa olevia ihmisiä, joiden kanssa jakaa huoliaan. Aina ei läheisillekään voi kertoa, että omat voimat ovat lopussa tai ettei tiedä, miten toimia kun lapsen tai puolison kanssa on vaikeaa.

Mannerheimin Lastensuojeluliiton Vanhempainpuhelin ja -netti tarjoaa kaikenikäisten lasten vanhemmille tukea arkiseen kasvatustyöhön. Toiminta on vertaistukea, sillä vapaaehtoiset päivystäjät ovat itsekin vanhempia. Tavoitteena on vahvistaa vanhempien omia voimavaroja, asiantuntemusta ja itseluottamusta. Palvelu on ennaltaehkäisevää lastensuojelutyötä, joka edistää lapsiperheiden hyvinvointia ja lisää vanhempien mahdollisuutta tulla kuulluksi.

Vanhempainpuhelin ja -netti on matalan kynnyksen palvelu, jonne vanhemman on helppo ottaa yhteyttä. Ajatusten ääneen sanominen ja tunteiden purkaminen huojentaa ja auttaa jäsentämään tilannetta. Joskus asioista ei pysty edes puhumaan, ja silloin niitä on helpompi käsitellä kirjeitse, kun tietää varmasti saavansa vastauksen. Asiantuntija-apua arastellaan edelleen ja siksi avunkin hakeminen on usein helpompaa toisen vanhemman rohkaisemana.

MLL haluaa kannustaa vanhempia uskomaan itseensä vanhempina. Vanhemman tärkein tehtävä on

rakastaa lapsiaan. Lapset eivät tarvitse kiiltokuvavanhempia, vaan arjessa läsnä olevia aikuisia ihmisiä hyvine ja huonoine puolineen. Täydellisiä vanhempia ei ole olemassakaan. Vanhemmuus ja lasten kasvattaminen on elämäkoulu, jossa ei jaeta arvosanoja. Vanhempi saa ja voi tehdä virheitä, jokainen vanhempi tekee niitä. Vanhemmalla on myös oikeus saada apua ja tukea arjen pulmissa. Avun hakeminen ei ole heikkoutta vaan viisautta!

Auttavien puhelin- ja nettipalvelujensa lisäksi MLL tarjoaa vanhemmille tukea nettisivustoillaan, jotka sisältävät vanhemmuutta ja lastenkasvatusta tukevaa tietoa, työkirjoja ja oma-apuvälineitä. MLL:n paikallisyhdistykset eri puolilla Suomea kokoavat vanhempia lapsineen perhekahviloihin, kerhoihin ja perhetapahtumiin sekä järjestävät vanhempien vertaisryhmätoimintaa.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto kiittää Raha-automaattiyhdistystä Vanhempainpuhelimien ja -netin taloudellisesta tuesta, jota ilman toiminta ei olisi mahdollista. Viime vuonna palvelu pääsi Raha-automaattiyhdistyksen pysyvän toiminnan rahoituksen piiriin, mikä turvaa toiminnan jatkuvuuden ja laadun kehittämisen. Toimintaa ei kuitenkaan olisi ilman 60 vapaaehtoista päivystäjää. Sydämellinen kiitos Teille kaikille.

Marie Rautava
ohjelmajohtaja
Mannerheimin Lastensuojeluliitto

1. Puhelut ja viestit

1.1 Kokonaismäärät

Vuonna 2007 Vanhempainpuhelimeen ja -nettiin tuli yhteensä 1 567 yhteydenottoa, joista puheluita oli 840 ja nettiviestejä 727. Yhteydenottojen määrä nousi 13,5 prosentilla vuodesta 2006. Nettiviestien määrä kasvoi lähes 16 prosentilla, puheluiden määrä 12 prosentilla edellisvuoteen verrattuna. Yhteydenottojen määrä vuonna 2007 on Vanhempainpuhelimen ja -netin historian suurin.

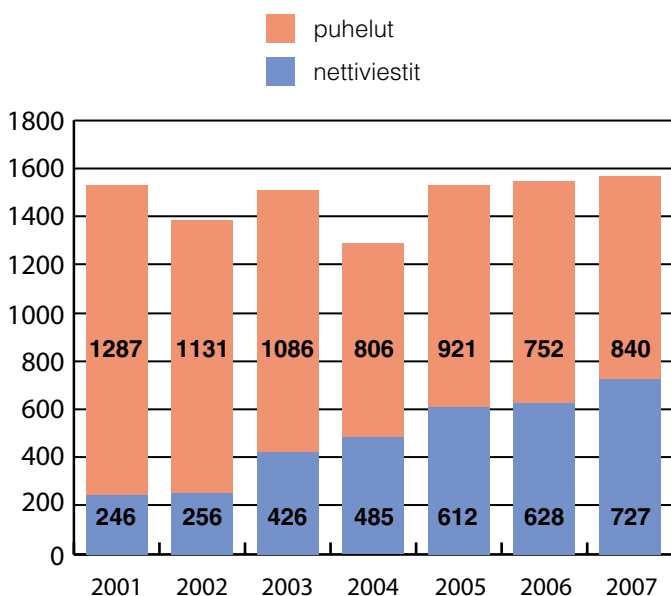
Vanhempainnetti on osa Mannerheimin Lastensuojeluliiton Tukea Vanhemmille -sivustoa. Sivusto tarjoaa vanhemmille kasvatuksen tueksi tietoa, välineitä itsensä arviointiin, työkirjoja sekä eri tilanteisiin sopivia huoneentauluja. Vuonna 2007 Tukea Vanhemmille -sivustolla vieraili 250 508 eri kävijää. Suosituimpia olivat lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyvät tekstit, leikkivinkkejä tarjoava Leikkipaikka-osio sekä Vanhempainpuhelimen ja -netin sivut

1.2 Yhteydenottajat

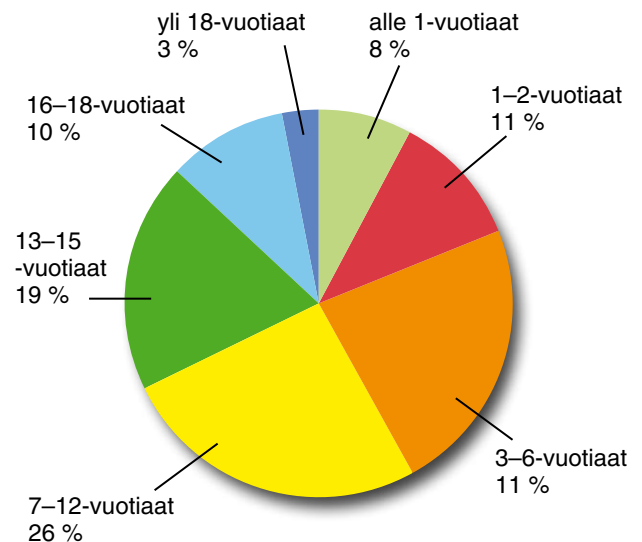
Naiset ottivat miehiä useammin yhteyttä Vanhempainpuhelimeen ja -nettiin. Miesten osuus yhteydenottajista vuonna 2007 oli 12 prosenttia, mikä oli prosentin vähemmän kuin vuotta aiemmin. Miesten yhteydenottoista 70 prosenttia oli puheluita. Vastaavasti naiset kirjoittivat huolistaan useammin. Puolet naisten yhteydenottoista oli nettiviestejä. Eniten yhteyttä ottivat 30–39-vuotiaat vanhemmat.

Puolet yhteyttä ottaneista vanhemmista eli kahden vanhemman perheessä, jossa oli oma lapsi tai lapsia. Yhteydenotot tulivat useimmin yhden alakouluikäisen lapsen perheestä. Yhteyttä otettiin kuitenkin melko tasaisesti lapsen eri ikävaiheissa. Murrosikäisten lasten vanhempien yhteydenottoja oli kolme prosenttia enemmän kuin vuonna 2006.

Yhteydenotot vuosina 2001–2007

Yhteydenotot lapsen ikäryhmän mukaan

1.3 Tietoa puheluista ja nettiviesteistä

Vanhempainpuhelimeen soittavat eniten 30–39-vuotiaat äidit. Isien suurin soittajaryhmä oli samanikäinen. Puhelujen pituudet vaihtelivat muutamasta minuutista yli tuntiin. Tyypillinen puhelu oli pitkä, noin 25 minuuttia, jonka aikana käsiteltiin useita eri aiheita. Vanhempainpuhelimen päivystäjän työssä painottuu kuuntelu. Vanhempi saa kertoa rauhassa asiansa, minkä jälkeen sitä pohditaan yhdessä päivystäjänä toimivan vanhemman kanssa.

Vanhempainnettiin kirjoittavat eniten 20–29-vuotiaat äidit, joiden lapset ovat leikki- tai vauvaiässä. Ylipäätään pienten lasten vanhemmat kirjoittavat useammin kuin soittavat. Ero tasoittuu lasten kasvaessa: murrosikäisten nuorten vanhemmat puolestaan soittavat enemmän kuin kirjoittavat. Nettiviestit ovat lähes poikkeuksetta pitkiä ja käsittelevät monia aiheita. Vanhemmalle jo kirjoittaminen itsessään voi olla asioita jäsentävä ja helpottava prosessi. Vanhempainnetissä kirjeisiin vastataan vanhempaa kunnioittaen. Usein vanhempi on jo kirjoittaessaan pohtinut eri ratkaisumalleja hankalaan tilanteeseen, joita vapaaehtoinen päivystäjä voi vastauksellaan rohkaista toteuttamaan.

Nettivistuille on tyypillistä, että niissä käsitellään puhelinkeskusteluja useammin vakavia aiheita. Lapsen kohdistuvat kielteiset tunteet ja oman mielenterveyden järkkäminen ovat esimerkkejä aiheista, joita on usein helpompi käsitellä nimettömässä ja luottamuksellisessa viestissä. Sama ilmiö näkyy MLL:n Lasten ja nuorten puhelimesta ja netissä: nimenomaan internet-palvelussa kerrotaan mielenterveysongelmista. Nettipalvelu tuntuukin tarjoavan helpon paikan jakaa ongelma, joka koetaan vieläkin häpeälliseksi asiaksi yhteiskunnassamme.

Vanhempainpuhelimeen ja -nettiin tulleista yhteydenotoista hahmottuu koko vanhemmuuden kirjo. Yhteyttä otetaan pienissä ja isoissa ongelmissa. Osa vanhemmista on lähtenyt pohtimaan asioitaan ajoissa ja kaipaa päivystäjältä neuvoa tai tukea esimerkiksi lapsen uniongelmiin. Toiset vanhemmat ovat kamppailleet ongelmien kanssa pitkään ja käyttäneet lukuisia julkisen sektorin palveluja. Jokainen yhteydenotto on täynnä arjen painavaa asiaa. Perhe- ja työelämä, parisuhteeseen liittyvät asiat, sosiaalisten suhteiden muutos sekä itseä tyydyttävän elämänpolun etsiminen asettavat kehykset vanhempana olemiselle.

2. Yhteydenottojen aiheet

”Ulkoisesti mulla on kaikki hyvin. On toivottu lapsi, ok aviomies ja työkin johon palata. En meinaa vaan jaksaa täällä kotona, kun kaikki toistuu samalla rutiinilla ja lapsi vaan vaatii ja vaatii.

En saa nukuttua, kun pelkään taas seuraavaa päivää. Yritän kovasti, että joka päivä pystyttäisiin lähtemään kotoa pois. Se on ainoa keino välttää hermojen meno. Miestäni en viitsi tällaisilla asioilla rasittaa, kun sillä on niin paljon töitä, ja musta tuntuu, ettei sitä oikein kiinnostakaan.”

”En tiedä enää, mitä tehdä. Olen kokeillut kaikki keinot, hyvät ja pahat, meidän teinin kanssa. Silti se juo ja on luvatta öitä pois kotoa.

Koulustakin on poissaoloja.

En ole kehdannut kertoa asiasta kenellekään, mutta nyt on pakko.

Tytön isä ei ole kuvioissa, eikä minulla ole ketään, jolta kysyä neuvoa.

Minua tämä stressaa kovasti, sillä itselläni on kaiken lisäksi työ, joka vaatii jatkuvaa venymistä ja joustoa ja huoli työstä on valtava.”

”Mä en pysty tähän yksin. Koko päivän olen yrittänyt saada tolkkua ja sääntöjä näihin pojan raivokohtauksiin ja sitten isäntä tulee illalla kotiin ja kaikki on taas hyvin. Mitä mä teen väärin, ja eikö lapseni pidä minusta?”

2.1 Äitien vanhemmuuteen liittyvät huolenaiheet

Äitien yhteydenotoista vuonna 2007 huokui jaksamiseen, epävarmuuteen ja henkiseen hyvinvointiin liittyvät huolet. Yhteyttä ottaneet äidit kärsivät unen puutteesta ja väsymyksestä. Väsyneenä on vaikeaa jaksaa arjen rutiineja ja ongelmat kasaantuvat ylitsepääsemättömän tuntuiseksi. Suurin osa äideistä kertoi olevansa väsymyksen vuoksi hermostuneita ja kykenemättömiä nauttimaan vanhemmuudesta. Arjen keskellä pienikin asia voi aiheuttaa suuttumusta. Lapselle huutaminen ja kumppanin kanssa riitely sekä näistä seurannut syylinen olo kuormittivat äitejä. Usein yhteydenottajat tiedostivat käyttäytymisensä taustalla vaikuttavat syyt, mutta kertoivat ajautuvansa toistuvista päätöksistä huolimatta samaan kierteeseen uudestaan.

Väsymyksen rinnalla oma psyykinen hyvinvointi mietitytti äitejä enemmän kuin aikaisempina vuosina. Huolestuttavan kehityksen taustalla oli monia syitä. Osalla äideistä väsymys aiheutti ahdistuneisuutta tai masentuneisuutta. He kertoivat myös tilanteista, joissa perhe-elämän odotukset ja arki eivät ole kohdanneet. Äidit pohtivat kielteisiä tunteitaan, jotka ilmaantuivat siitä huolimatta, että ulkoiset puitteet olivat kunnossa. Yhteinen koti, parisuhde ja lapsi eivät tuoneetkaan onnea. Äidit kokivat syyllisyyttä ja ihmetystä siitä, että perhe-elämä tuntui pahalta. Vakavimmillaan väsymys, turhautuminen ja masennus johtivat pelkoon siitä, että vanhempi kävisi käsiksi lapseensa. Yhteyttä ottaneista äideistä kolme ja puoli prosenttia kertoi viime vuonna päivystäjälle tällaisesta huolesta.

Äidit kokivat olevansa tilanteessaan yksin. Luontainen sosiaalinen verkosto puuttui tai siihen ei voinut tukeutua. Puolison työtilanne saattoi olla niin kuormittava, että häntä ei haluttu rasittaa perheen ongelmilla. Usein vanhemmuuteen liittyvät kielteiset tunteet koettiin myös niin häpeälliseksi, että niistä ei uskallettu kertoa ystäville tai sukulaisille. Paljon hoivaa vaativat lapset, tiukka taloudellinen tilanne ja työelämän vaatimukset kuormittivat myös äitejä.

Yhteyttä ottaneet äidit kokivat lisäksi epävarmuutta kasvattajana ja rajojen asettajana. Äidit pohtivat, olivatko he riittävän hyviä vanhempia, ja pystyvätkö he toimimaan roolimallina lapsille. Usein yhteyttä ot-

Mannerheimin Lastensuojeluliitossa on parhaillaan käynnissä Vanhemmat ja itsenäistyvä nuori -projekti, jonka kyselyn (N=508) mukaan murrosikäisten vanhemmat kokivat epävarmuutta vanhemmuudessaan. 53 prosenttia kyselyyn vastanneista vanhemmista tunsu epävarmuutta siitä, osaako antaa nuorelleen tarpeeksi tilaa itsenäisiin ratkaisuihin. Yli kolmasosa vanhemmista koki epävarmuutta ja huolta kyvystään toimia esimerkkinä nuorelleen. Lähes 40 prosenttia vanhemmista oli epävarma tai huolissaan nuoreen kohdistuvista kielteisistä tunteistaan.

taneiden äitien omien kasvatuseriaatteiden taustalla vaikuttivat kokemukset omasta lapsuudesta tai jokin tietty periaate, jonka mukaan he haluaisivat toimia kasvattajana. Lasten kehittyessä yksilöllisesti asiat harvoin kuitenkaan sujuivat suunnitellusti. Usein Vanhempainpuhelimeen ja -nettiin yhteyttä ottaneet äidit olivat tiedostaneet epävarmuutensa ja pohtineet sopivaa ratkaisua jo pitkään.

Yhteyttä ottaneet äidit pohtivat toisinaan myös kasvatukseen liittyviä ristiriitoja kumppaninsa tai ex-kumppaninsa kanssa. Puolison koettiin osallistuvan kasvatustilanteisiin liian vähän tai vähättelevän tilannetta kotona. Myös erilaiset säännöt kasvatuksessa mietityttivät yhteydenottajia. Hankalia olivat myös tilanteet, joissa lapsi eron jälkeen asuu kahdessa eri säännöin toimivassa perheessä. Äidit pohtivatkin jonkin verran ex-kumppaninsa ja tämän uuden puolison soveltuvuutta lapsensa kasvattajiksi.

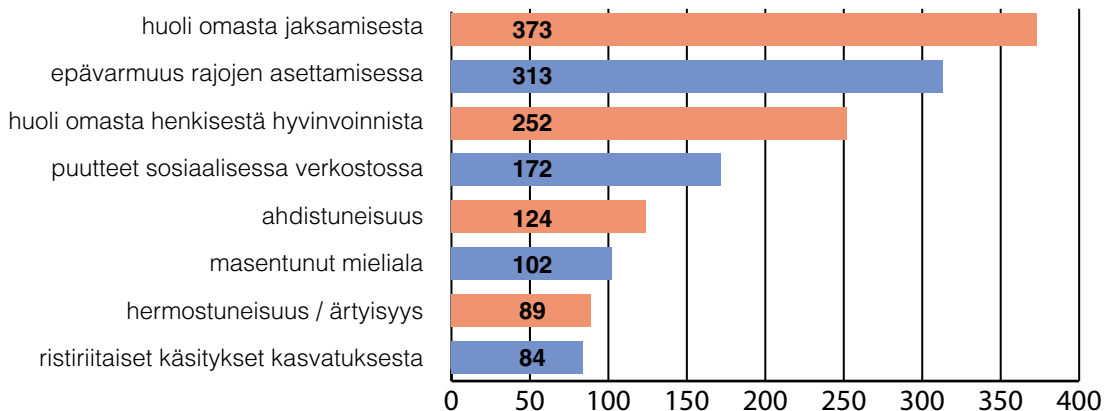
2.2 Isien vanhemmuuteen liittyvä huolenaiheet

Isät olivat äitien tavoin huolissaan jaksamisestaan. Isät kokivat neuvottomuutta ja turhautumista hankalassa perhetilanteessa. Keinot puuttua esimerkiksi murrosikäisten lasten oirehdintaan olivat vähissä. Osa isistä pohti vauvaikäisen perheen elämää. Uusi perheenjäsen oli muuttanut elämänrytmin ja vastuu perheestä kasvoi. Isät kertoivat neuvottomuudestaan osallistua vauvan hoitoon. Isillä olikin usein huoli puolison jaksamisesta ja henkisestä hyvinvoinnista. Yhteyttä ottaneet isät tunnistivat, että puoliso on kuormitettu ja halusivat pohtia päivästäjien kanssa sopivaa tapaa auttaa. Osa isistä pohti päivästäjien kanssa paikkaansa työelämässä, parisuhteessa ja perheessä.

Isät pohtivat lasten huoltoon ja tapaamiseen liittyviä asioita sekä asemaansa avio- tai avoerotilanteessa.

Äitien vanhemmuuteen liittyvät huolenaiheet

Äidit ottivat yhteyttä Vanhempainpuhelimeen ja -nettiin yhteensä 1 379 kertaa. Yhdessä puhelussa ja viestissä saattoi esiintyä useita aiheita.

”Olemme vaimon kanssa päätyneet eroamaan pitkälti minun töppäilyjeni takia, ja nyt olemme riidoissa. Hän haluaa pitää lapset ja se on minulle ok. Pohdin vain sitä, että kuinka paljon voin ja saan olla läsnä lasteni elämässä, jotta ratkaisu olisi heidän kannaltaan paras mahdollinen.”

”Tyttäreni ei kuuntele minua ollenkaan. Olen yrittänyt hyvällä ja pahalla. Vaimoni on temppuiluun täysin kyllästynyt ja hänen jaksamisensa alkaa olla lopussa. Täytyy sanoa, että minun myös. Olisiko mitään keinoa, millä saisin tyttären kanssa välit paikattua ja samalla autettua koko perheen tilannetta?”

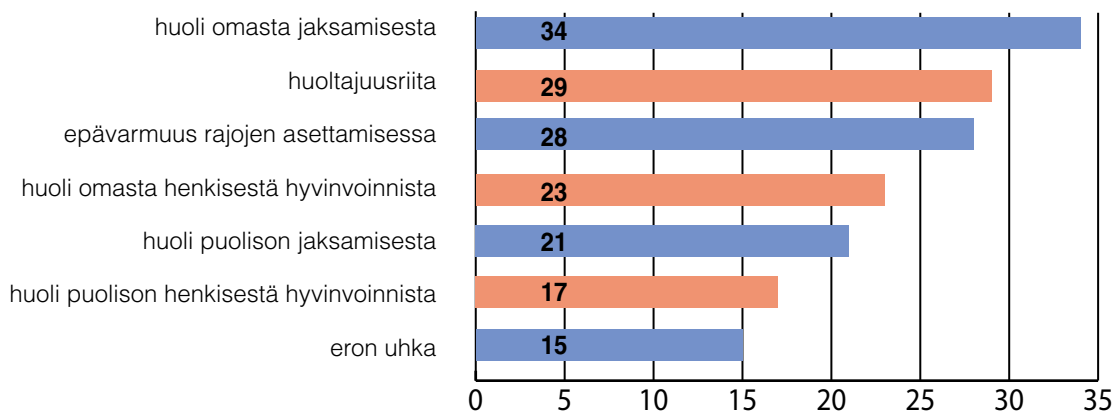
Lasten huoltoon ja tapaamiseen liittyvät yhteydenotot olivat monisyisiä ja yhden puhelun tai viestin avulla ei ole mahdollista ratkaista tilannetta. Sen sijaan vanhemmat saattoivat keskustella päivystäjän kanssa tilanteesta ja kuulla neutraalin mielipiteen. Eron syynä oli useimmiten pitkään kysytty yhteinen päätös, jommankumman osapuolen uskottomuus tai jokin yllättävä tapahtuma, joka oli saanut toisen vanhemman jättämään perheensä. Isät pohtivat osuuttaan lasten elämässä eron jälkeen. Suurimmalla osalla isistä oli halu tavata lapsiaan ja he pohtivat päivystäjien kanssa keinoja olla läsnä lasten arjessa.

Osa yhteydenotoista koski riitaisia erotilanteita, joissa vanhemmat eivät ole kyenneet pääsemään sopuun lasten tapaamisesta. Osa isistä oli huolissaan entisen kumppaninsa tai tämän nykyisen puolison soveltuvuudesta lastensa kasvattajaksi.

Yhteydenottajana oli myös isä, jotka kokivat tullessa ohitetuiksi, kun lasten huoltajuudesta päätettiin. Isät purkivat päivystäjille turhautumistaan palvelujärjestelmään ja pohtivat lainsäädännöllisiä oikeuksiaan.

Isien vanhemmuuteen liittyvät huolenaiheet

Isät ottivat yhteyttä Vanhempainpuhelimeen ja -nettiin yhteensä 188 kertaa. Yhdessä puhelussa ja viestissä saattoi esiintyä useita aiheita.

”Lapsi lyö, potkii ja raapii toistuvasti pikkuveljeään ja on tosi mustasukkainen. En saa hetkeksikään poistua näköpiiristä, kun uusi raivokohtaus taas tulee. Tätä on jatkunut pitkään ja alan olla aivan loppu. Pelkään, että lapsellani on jotain vialla. Pikkuinenkin kärsii jo jatkuvasta höykytyksestä.”

”Minulla ei ole minkäänlaista yhteyttä murrosikäiseen tyttäreeni. Koulusta on tullut poissaoloja, numerot ovat laskeneet ja kotiintuloajoilla ei ole enää mitään väliä. Kun yritämme vaimon kanssa nostaa asiat esille, tuloksena on itkua, huutoa ja tavaroiden lentelyä. Tyttö saattaa lukittua huoneeseensa koko illaksi. Hänen mielialansa vaihtelevat rajusti.”

Vanhemmat ja itsenäistyvä nuori -projektin kyselyyn vastanneet murrosikäisten vanhemmat (N=508) olivat huolissaan lastensa psyykkisestä ja sosiaalisesta kehityksestä. Vastaajista 44 prosenttia oli ainakin jonkin verran huolissaan nuoren tunne-elämän kehitystä koskevista tiedoistaan. Neljä kymmenestä vanhemmasta oli huolissaan lapsensa pahantuulisesta ja ärtyisyydestä. Nuoren kielteinen minäkuva ja alakuloisuus huolettivat 35:ttä prosenttia vanhemmista.

2.3 Lapsiin liittyvät aiheet

Vanhempien lasta koskevat yhteydenotot jakautuivat lähes tasan tyttöjen ja poikien kesken. Selvästi eniten vanhempia mietityttivät lasten uhmakkuuteen ja keskittymisongelmiin liittyvät asiat. Iso osa huolista selitettiin lapsen ja nuoren luonnollisena, ikäkauteen kuuluvana kehitysvaiheena, jonka voimakkuus oli yllättänyt vanhemmat. Osalla lapsista huolestuttava käytös oli jatkunut pitkään ja se oli niin rajua, että vanhempia ohjattiin hakemaan tilanteeseen ammattiapua.

Uhmakkuus nousi esille kaikenikäisillä lapsilla, mutta erityisesti leikki-ikäisten ja murrosikäisten vanhemmat pohtivat lastensa tottelemattomuutta. Uhmakkuus näkyi pienemmällä lapsilla esimerkiksi ruokailu- tai nukkumaanmenotilanteissa. Lapsen nukuttaminen saattoi kestää monta tuntia, minkä vuoksi sekä vanhemmat että lapsi alkoivat olla väsyneitä tilanteeseen. Arkipäivän tilanteet olivat muuttuneet perheissä eräänlaiseksi peliksi, jossa lapsi saattoi käytöksellään määrätä muun perheen tahdin. Johdonmukaisuus ja rauhallisena pysyminen oli vanhemmille vaikeaa, kun tilanne oli jatkunut pitkään hankalana. Lapsen perustoimintojen, kuten unen ja ruokailun, häiriintyminen kuormittivat vanhempaa ja aiheuttivat kohtuutonta huolta sekä epäonnistumisen tunteita. Vanhemmat kertoivat, että vaativan lapsen kanssa hermostuu herkästi. Hermostuminen pahensi usein tilannetta.

Murrosikäisten nuorten vanhemmat puolestaan pohtivat nuorensa käytöstä ja tunnemyrskyjä. Kotiintuloajat eivät pitäneet, koulunkäynti ei sujunut tai nuoren mieli ailahteli vetäytyneestä raivokohtauksiin. Vanhemmat pohtivat tällaisissa tilanteissa, millaista käytöstä he voivat vaatia nuoreltaan. Raivokohtaukset, vetäytyminen tai masentuneisuuteen viittaava yleinen haluttomuus ja ilottomuus saivat vanhemmat pohtimaan, mikä osa käytöksestä on normaalia murrosiän kuohuntaa ja mikä taas oire vakavammasta psyykkisestä pahoinvoinnista. Murrosikäisten päihteiden käytössä eniten mietityttivät alkoholin käyttö ja tupakointi. Tyttöjen päihteiden käyttö mietitytti vanhempia selvästi enemmän kuin poikien.

MLL:n Lasten ja nuorten puhelimen ja netin päivystäjät kohtaavat puhelimesta saman ilmiön kuin mistä murrosikäisten vanhemmat soittavat ja kirjoittavat:

varhaisnuori uhmaa ja koettelee aikuista. Vuonna 2007 Lasten ja nuorten puhelimesta vapaaehtoiset päivystäjät vastasivat 37 928 testauspuheluun ja 29 384 pidempään keskustelupuheluun. Testauspuheluilla tarkoitetaan puheluita, joissa lapsi tai ryhmä lapsia koettelee eri keinoilla aikuista. Aikuiselle saatetaan vitsailla, huudella, kiroilla, kiukutella tai ärhennellä. Suurimman osan testauspuheluista soittivat 11–14-vuotiaat pojat.

Lapsen keskittymisongelmat ja levottomuus huolestuttivat vanhempia, kun lapsi aloitti päivähoiton tai koulun. Vanhemmat pohtivat päiväkodista tai koulusta saatua palautetta ja olivat huolissaan lapsensa kehityksestä. Levottomuus ja keskittymisvaikeudet olivat myös murrosikäisten lasten vanhempien huolia. Levottoman nuoren keskittymisvaikeudet saattoivat näkyä häirintänä, numeroiden laskuna ja kouluun turhautumisena.

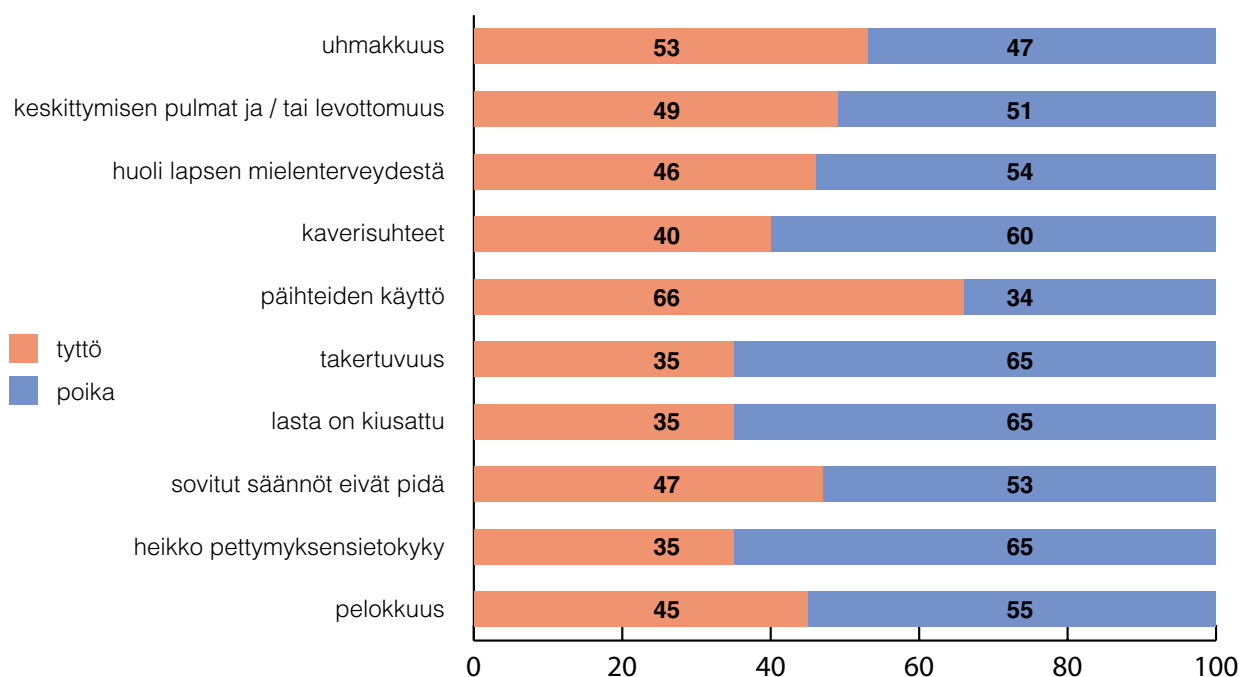
Vanhempien huoli lapsensa, erityisesti poikansa, kaverisuhteista ja joutumisesta kiusaamisen kohteeksi tulivat esille yhteydenotoissa, jotka liittyivät sosiaalisiin suhteisiin koulussa, päiväkodissa tai harrastuksissa. Osa vanhemmista oli huolissaan, koska lapselta puuttui kavereita. Lapsi tai nuori vaikutti yksinäiseltä ja viihtyi paljon

kotona. Osa murrosikäisten vanhemmista oli myös huolissaan lapsensa kaveripiirin laadusta, joka oli vanhempien mielestä arveluttava tai sopimaton. Usein yhteydenotoissa käsiteltiin vanhempien tyytymättömyyttä koulun tapaan hoitaa kiusaamistilanteet. Kiusaaminen oli puuttumisesta huolimatta jatkunut tai sitä oli vanhempien mielestä vähätelty. Myös osa vuonna 2007 MLL:n Lasten ja nuorten puhelimeen ja nettiin yhteyttä ottaneista lapsista kertoi, ettei ole saanut koulusta riittävästi aikuisen tukea kiusaamisen loppumiseksi.

Alle kouluikäisten lasten takertuvuus ja heikko pettymyksensietokyky mietityttivät myös vanhempia. He pohtivat onnistumistaan kasvattajina tilanteissa, joissa lapsi saa raivokohtauksia hyvin pienistäkin vastoinkäymisistä. Varsinkin poikalapsien äitejä mietitytti lapsen kyky leikkiä yksin tai kaveriporukassa. Äidit olivat huolissaan poikien takertuvuudesta ja mustasukkaisuudesta äidistään.

Äitien ja isien huoli vaihteli jonkin verran lapsen iän mukaan. Äidit ottivat suhteellisesti enemmän yhteyttä pienempiin lapsiin (0–12-vuotta) liittyvissä huolissa. Isät puolestaan ottivat suhteellisesti enemmän yhteyttä murrosikäisten ja aikuistuvien nuorten asioissa.

Lapsen liittyvät yleisimmät huolenaiheet sukupuolittain (%) tarkasteltuna

2.4 Jatko-ohjaus: joskus ammatillinen apu on tarpeen

Vanhempainpuhelimeen ja -nettiin yhteyttä ottava vanhempi kaipaa ensisijaisesti kuulijaa ja peiliä esittämilleen ajatuksille. Keskustelu tapahtuu tasavertaisesti vapaaehtoisen päivystäjän kanssa, joka oman elämäkokemuksensa ja MLL:n koulutuksen turvin tukee haastavassa tilanteessa olevaa vanhempaa. Vertaistuellalla on parhaimmillaan suuri merkitys ihmisten elämännäköille ja jaksamiselle. Vertaistuki ei kuitenkaan korvaa ammatillista apua. Vertaistuki ei myöskään sovellu kaikkiin tilanteisiin. Usein vanhemmat ovat yhteyttä ottaessaan pohtineet ammattiavun hakemista. Jotkut vanhemmat ovat jo hakeneet ongelmiinsa apua usealta taholta. Yhä useammin Vanhempainpuhelimen ja -netin päivystäjät kohtaavat kuitenkin palvelujen riittävyyteen tai toimivuuteen tyytymättömiä vanhempia.

Jatko-ohjauksesta on kyse, kun päivystäjä suosittelee vanhemmalle yhteydenottoa johonkin kolmanteen osapuoleen. Vanhempi ja päivystäjä pohtivat yhdessä sopivaa vaihtoehtoa, joka yleensä löytyy julkisista perus- tai erityispalveluista. Vuonna 2007 Vanhempainpuhelimen ja -netin yhteydenotoista 70 prosenttia päättyi jatko-ohjaukseen. Jatko-ohjauksen määrä on kasvanut vuodesta 2006 noin kymmenen prosenttia, mikä kertoo Vanhempainpuhelimesta ja -netistä kohdattavien ongelmien syvenemisestä. Kehitystä selittää äitien yhteydenotoissa näkyneet ilmiöt: väsyminen, huoli omasta jaksamisesta ja henkisen pahoinvoinnin lisääntyminen.

Sosiaalipalveluista vanhemmille ehdotettiin eniten perheneuvolan ja lastensuojelun sosiaalityön palveluja. Perheneuvola suositeltiin tilanteissa, joissa ristiriidat kasvatuksessa tai parisuhteessa kuormittivat kohtuuttomasti perhettä. Lastensuojelun sosiaalityötä suositeltiin tilanteissa, joissa murrosikäinen nuori vaarantaa kehitystään päihteiden käytöllä tai käyttäytymällä jatkuvasti itsetuhoisesti ja aggressiivisesti. Väsyneitä ja masentuneita vanhempia, jotka toivoivat apua koko perheelle, ohjattiin ottamaan yhteyttä lastensuojeluun.

Koulun oppilashuoltohenkilöstöstä vanhempia ohjattiin useimmin ottamaan yhteyttä koulukuraattoriin. Vanhempia ohjattiin myös koulupsykologin, -terveydenhoitajan, opettajan ja rehtorin luokse. Oppilashuoltoon kuuluvat ammatilliset olivat luonteva

jatko-ohjaustaho, kun kyse oli vanhemman huolesta kouluikäisen lapsensa koulunkäynnistä tai fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta kehityksestä.

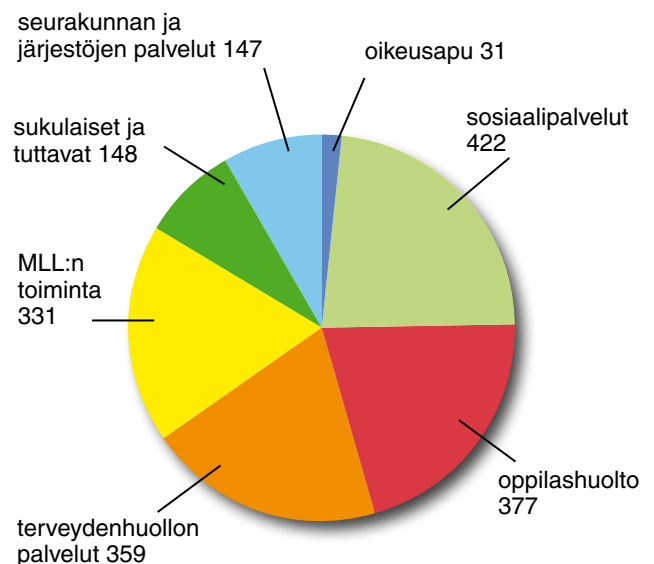
Terveydenhuollon palveluista vanhempia ohjattiin eniten lastenneuvolaan. Monet pikkulasten vanhemmat pohtivat lapsen kehityksen ”normaaliutta”. Ruokamäärät, puheen ja motoriikan kehittyminen sekä uniongelmat olivat yleisimpiä vanhempia mietittyttäviä asioita. Terveyskeskukseen ja mielenterveyspalveluihin ohjattiin useita kymmeniä vanhempia.

Usein apu löytyy yhteydenottajan lähipiiristä. Vanhempia opastettiin puhumaan tilanteestaan sukulaisien, tuttavien ja työkaverien kanssa. Myös MLL:n omien palvelujen, kuten lastenhoitotoiminnan ja paikallisyhdistysten sekä nettisivustojen Tukea vanhemmille ja Nuortennetin luokse ohjattiin vanhempia.

Vanhempia ohjattiin lisäksi muiden järjestöjen ja seurakuntien, Vapaaehtoisen puhelin- ja verkkoauttamisen eettisten periaatteiden neuvottelukuntaan kuuluvien palveluiden piiriin. Seurakuntien palveluista ohjattiin erityisesti diakoniatyöhön ja perheasiain neuvottelukeskukseen.

Jatko-ohjaus Vanhempainpuhelimesta ja -netissä

Kaksi kolmasosaa Vanhempainpuhelimen ja -netin yhteydenottajista ohjattiin hakemaan apua ja tukea, osa useammaltakin taholta.

3. Päivystäjien kokemuksia

Vanhempainpuhelimien ja -netin päivystäjät voivat yhteydenottojen tilastoinnin yhteydessä kirjoittaa ajatuksiaan puhelusta ja viesteistä. Vuonna 2007 päivystäjät kirjoittivat ajatuksistaan 852 kertaa. Vastauksista käy ilmi, että vanhempien kohtaaminen herättää monenlaisia tunteita. Vapaaehtoiset kohtaavat inhimillistä hätää, mutta myös sitkeyttä ja toiveikkuutta. Päivystäjien kokemukset vaihtelivat ilosta ja helpotuksesta huoleen ja suruun.

Suurin osa päivystäjistä kantoi huolta vanhempien jaksamisesta. Yhteydenottajien elämäntilanne oli niin kuormittava, että päivystäjät toisaalta ihailivat vanhempien voimavaroja vaikeuksien keskellä ja toisaalta pelkäsivät perheen tilanteen pahenemista. Erityisesti nuoret, pienten lasten äidit joutuvat päivystäjien mukaan kohtuuttoman koville. Päivystäjät kokivat ilon ja helpotuksen tunnetta siitä, että vanhemmat olivat läheneet hakemaan apua. Moni päivystäjä kertoi, että puhelussa tai viestissä oli tullut esille vanhemman vaikeus kertoa ongelmistaan ulkopuoliselle.

Päivystäjät kuvailivat yhteydenottajia pääasiassa vastuullisiksi ja huolehtiviksi vanhemmiksi. Onnistumisen tunnetta päivystäjät kokivat puhelujen aikana tapahtuneesta myönteisestä kehityksestä. Puhelu oli saatanut alkaa itkuisissa ja kaoottisissa tunnelmissa, mutta

päätyä vanhemman toiveikkuuteen ja helpotukseen.

Turhautumisen tunnetta herättivät yhteydenotot, joissa vanhemmat toivat esiin palvelujärjestelmään liittyviä epäkohtia. Osalla vanhemmista oli vahva kokemus siitä, että avun saaminen ajoissa ei ole mahdollista. Myös puhelu tai viestit, joissa vanhemmat kertoivat viranomaispalvelujen kohdelleen heitä huonosti, herättivät tunteita. Palvelujärjestelmään liittyvät yhteydenotot olivat vapaaehtoiselle päivystäjälle haastavia. Puhelimesa tai viestissä kuullaan yhden vanhemman näkemys tilanteesta, johon tulee suhtautua vakavasti. Toisaalta on tärkeää olla lähtemättä mukaan yksipuoliseen kritiikkiin tuntematta yhteydenottajan tilannetta laajemmin.

Suurimman huolen päivystäjissä aiheutti yhteydenottajien lasten tilanne. Lapsi saattoi oireilla niin voimakkaasti, että päivystäjät pohtivat tämän turvallisuutta ja kehitystä. Osalla vanhemmista asiat olivat niin huonosti, että päivystäjiä huoletti heidän kykynsä toimia turvallisena aikuisena. Osa yhteydenotoista herätti päivystäjissä riittämättömyyden tunteen. Yhdessä puhelussa tai nettiviestissä voi olla vaikeaa vastata monimutkaiseen ongelmaan. Yhteydenottajaa on kuitenkin kuultu ja pelkkä asioiden kertominen tai kirjoittaminen saattaa helpottaa yhteydenottajan tilannetta.

4. Vanhempien palaute

Vanhemmat antavat palautetta puheluiden päätteeksi tai luettuaan saamansa nettiviestin. Vapaaehtoiset päivystäjät kirjaavat puheluista saamansa palautteen tilastointiohjelmaan. Päivystäjät kirjasivat 312 puhelinkeskusteluun liittyvää palautetta. Tyypillinen puhelu päättyy helpotukseen puhelinlinjan molemmissa päissä. Vanhemmat kiittivät päivystäjiä myötäelämisestä, kuuntelusta, ajan tarjoamisesta ja uusien näkökulmien esille tuomisesta.

Verkkosivujen kautta tulleet palautteet koskevat pääasiassa nettiviestejä ja ne ovat olleet erittäin myönteisiä. Muutamassa palautteessa toivottiin nopeampaa vastausta tai ehdotettiin parannuksia Vanhempainnetin tekniikkaan. Palautteita tuli vuonna 2007 kuukausittain 10–20 kappaletta. Nettiviestejä koskevat palautteet osoittavat, että arvostava ja empaattinen kohtaaminen on mahdollista myös kirjallisesti. Vanhemmat olivat tyytyväisiä rohkaiseviin ja kannustaviin nettivastauksiin. Vanhempi oli usein jo kirjoittaessaan pohjittanut ratkaisua tilanteeseensa. Päivystäjän vastaus voi vahvistaa näitä ajatuksia tai tarjota uuden näkökulman, jota vanhempi ei ole vielä tullut ajatelleeksi.

Palaute puhelinpalvelusta:

”Vanhempi kiitti, kun kuuntelin, enkä keskeyttänyt.”

”Soittaja oli helpottunut, kun uskalsi lopulta kertoa masennuksestaan jollekin.”

”Kiitti uusista näkökulmista, joita ei ollut jaksanut tai osannut ajatella.”

”Kiitokset upeasta keskustelusta.

On ihanaa huomata, että on oikeasti joku taho, joka on aidosti kiinnostunut vanhempien näkemyksistä.

Suurkiitokset teille vapaaehtoiset vastaajat! Teette arvokasta työtä auttaessanne meitä!”

Palaute kirjepalvelusta:

”Viisas, hienotunteinen ja rakentava vastaus, jota oli mietitty! Auttoi paljon!”

”Kiitokset asiallisesta vastauksesta. Se oli juuri sitä mitä kaipasin! Tuki omia ajatuksia, mutta antoi myös rohkaisua.”

”Kiitos nettivastauksesta! Saimme hengenvahvistusta ja muutamia uusia ohjeita ja vinkkejä, mitä kannattaa meidän tilanteessamme yrittää. Joskus tuntuu, että on umpikujassa, mutta toisen ajatukset valaisevat omaa tietä!”

”Kiitos! Vastaus oli todella lohduttava. Ihan kyyneleet nousivat silmiin, kun tajusin, etten taida niin epäonnistunut ollakaan. Täytyy vain jatkaa sitkeästi eteenpäin ja odottaa, että tilanne helpottuu.”

”Viestin kirjoittaminen auttoi jäsentämään ongelmaani, niin että kun luin viestin uudestaan saatuani teiltä vastauksen, huomasin, että omassa viestissäni oikeastaan jo oli vastaukset kysymyksiini. Mutta saimme siis avun. Kiitos tällaisesta palvelusta, olen aiemminkin ottanut yhteyttä Vanhempainnetin kautta ja se on toiminut hyvin.”

5. Johtopäätökset

5.1 Äidit väsyvät

Vuonna 2007 Vanhempainpuhelimien ja -netin vapaaehtoiset päivystäjät vastasivat 1 567 puheluun ja kirjeseen. Yhteydenottojen määrä kasvoi edellisvuodesta 13,5 prosenttia. Kasvu oli Vanhempainpuhelimien ja -netin historian suurin. Kasvua selittää monikin tekijä: Palvelun markkinointia on laajennettu, mutta myös vanhempien yhteydenotot kuvaavat yhä useammin tilanteita, joissa tarvitaan perheen ulkopuolista tukea. Päivystäjät tilastoivat 40 prosenttia edellisvuotta enemmän yhteydenottoja, joissa vanhempi oli ahdistunut elämäntilanteensa vuoksi. Masentuneeksi itsensä kokeneiden vanhempien määrä nousi 20 prosentilla.

Lähes 90 prosenttia yhteydenottajista oli äitejä. Vanhempainpuhelimeen soittanut oli tyypillisesti 30–39-vuotias äiti, joka oli huolestunut omasta jaksamisestaan, henkisestä hyvinvoinnistaan ja onnistumisestaan vanhempana. Vanhempainnettiin kirjoitti yleensä 20–29-vuotias äiti, jolla oli pieni lapsi. Nettiviesteissä käsiteltiin puhelinpalvelua enemmän omaan mielen-terveyteen liittyviä vaikeita asioita. Kolme prosenttia yhteyttä ottaneista äideistä pelkäsi, että tekisi jotain lapselleen tai itselleen tilanteessa, jossa äiti ei nähnyt enää mitään muuta ratkaisuvaihtoehtoa.

Vanhempainpuhelimien ja -netin yhteydenotoista piirtyy kuva äideistä, jotka elävät monien vaatimusten ristipaineissa. Jaksamista ja henkistä hyvinvointia kuormittavat korkealle asetetut tavoitteet, turhautuminen arjen rutiineihin ja kokemus yksinolosta. Äitien yhteydenotoista kuului väsymystä, turhautumista, masentuneisuutta, ahdistusta ja pettymystä. Äidit kokivat olevansa tuntemuksissaan yksin; ei ollut ketään kenelle kertoa pahasta olost. Yhteydenottaja kertoi usein varjolevansa isää perheen huolilta tämän työkiireiden vuoksi. Äidit kertoivat työn vievän sekä omaa että varsinkin puolison energiaa niin paljon, että lapsille ja perhe-elämälle jäävä aika on vähäinen.

Yhteyttä ottaneet isät pohtivat puolisoitensa jaksamista ja henkistä hyvinvointia. Usein heiltä puuttuivat keinot ja rohkeus osallistua perhe-elämän erilaisiin tilanteisiin. Vanhempainpuhelimien ja -nettiin otettiin usein yhteyttä tilanteen ollessa jo niin tulehtunut, että puoliset harkitsevat eroa tai ero on jo tapahtunut.

Epävarmuuden tunne sekä kielteiset tunteet lasta ja

puolisoa kohtaan aiheuttivat yhteyttä ottaneissa äideissä usein syyllisyyttä. Äitiys ei olekaan sellaista, kun sen ajateltiin olevan. Uupuneena ja masentuneena kaikenikäisten lasten vaatavuus ja temperamenttisuus asettivat äidin henkisen jaksamisen koetukselle. Äidit pohtivat syitä, miksi he olivat epäonnistuneet vanhempina, kun perhe-elämä ei tunnu hyvältä. Lapset, oma koti, puoliso ja työ eivät riitä täyttämään henkilökohtaisen epävarmuuden ja -onnistumisen tunteen luomaa tyhjiötä.

Äitiyden oletetaan olevan onnellinen ja pääosin ristiriidaton tila, josta muiden äitien koettiin suorittuvan itseä paremmin. Äitiyden oletetaan sujuvan kivuttomasti tietyn valmiin suunnitelman mukaan. Vanhemmuus on kuitenkin jotain ihan ainutlaatuista: sen opettelu ja siihen tottuminen on haastavaa ja vaativaa, ja samalla antoisaa. Vanhemmuuteen tulisi sisältyäkin armollisuutta itseään kohtaan. Lapsen syntymän myötä ei enää ehdi eikä tarvitsekaan ehtiä kaikkea sitä, mitä on aiemmin ehtinyt suorittaa ja tehdä töissä, opinnoissa ja kotona. Lapsi muuttaa, ja saa muuttaa, vanhempiensa elämän.

Mannerheimin Lastensuojeluliitolla on rohkaiseva viesti äideille ja isille. Kaikki vanhemmat kohtaavat ongelmia ja kaikki vanhemmat epäonnistuvat joskus. On hyvä muistaa, että vanhemmat ovat aina tarvinneet vanhemmuuteensa tukea. Tässä ajassa on omat haasteensa ja onkin viisautta hakea ajoissa joko ammatillista tai vertaistukea.

Äidit, ette ole huolinenne yksin. Äitien väsymys, turhautuminen ja pettymys ovat lapsiperheissä arkipäivää. Masentuneisuus ja ahdistuneisuus ovat asioita, joita ei tarvitse hävetä. Keho saattaa reagoida monin tavoin kohtuuttomalta tuntuvaan tilanteeseen. Ongelmien kanssa ei kannata jäädä yksin. Huolia on hyvä jakaa lähipiirissä, puolison, sukulaisten tai läheisten naapureiden kanssa. Vanhemmuus ei ole aina helppoa, mutta jakaen se tuntuu kevyemmältä kantaa.

Isät, heittäytykää rohkeasti perhe-elämän arkeen. Ongelmallisiin kasvatustilanteisiin pureutuminen voi olla aluksi hankalaa. Ongelmatilanteiden selvittäminen ja niistä ylipääseminen tuottavat kuitenkin helposti onnistumisen kokemuksia. Täysipainoinen isyys helpottaa koko perheen tilannetta, kun kasvatusvastuu jakaantuu puolisojen kesken. Keskustelu, kuulumisten kysyminen ja osallistuminen päätöksentekoon ovat perusasioita, joilla isä voi lujittaa suhdettaan perheeseen. Isyys on asia, johon kannattaa sijoittaa tässä ja nyt. Lapsi tarvitsee äitiä ja isää.

5.2 Äitien ja isien tukemisella koko perheen hyvinvointiin

Vanhempainpuhelimessa ja -netissä esiinnoussut ilmiö nuorten äitien väsymisestä on vakava yhteiskunnallinen huoli. Nuoret äidit väsyvät, kun he kokevat jäävänsä yksin lastensa ja työelämän paineiden keskellä. Nuoret äidit uupuvat, mutta eivät osaa jakaa huoliaan isien kanssa. Isät eivät usein löydä paikkaansa perheessä. Ei olekaan yllättävää, että isät ottavat yhteyttä MLL:n palveluun usein siinä vaiheessa, kun avioero on jo tapahtunut. Avioerojen ehkäisemiseksi nuoret äidit tarvitsevat tukea. He tarvitsevat keinoja, joilla he voivat jakaa arjen pulmia isien kanssa. Nuoret isät tarvitsevat puolestaan rohkaisua ja esimerkkejä siitä, miten he voivat ottaa oman paikkansa perheessä, puolisona ja vanhempana.

Kaikenikäisten lasten vanhemmilla tulee olla mahdollisuus osallistua vertaistukea tarjoavaan toimintaan. Merkittävä osa pienten lasten vanhempien vertaistuesta toteutuu MLL:n paikallisyhdistysten järjestämissä tapahtumissa ja perhekahviloissa. Kuntien tulisi entistä enemmän tukea paikallisyhdistysten toimintaa taloudellisesti ja tarjota vertaistoiminnalle sopivat tilat. Myös kunnan sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten tuki vapaaehtoistyöntekijöille paikallistasolla on tärkeää.

Murrosikäisten vanhemmille ei ole tällä hetkellä riittävästi tarjolla vertaistukea. Peruskoulujen 7.–9.-luokkien vanhempainiltoja tulisi kehittää vertaistuen paikoiksi. Tavoite edellyttää oppilashuollon henkilöstöresurssien vahvistamista siten, että koulun työntekijöillä olisi aikaa ja tietotaitoa vetää murrosikäisten vanhemmille tarkoitettuja vertaisryhmiä.

Ennaltaehkäisevää neuvolatyötä tulisi kehittää. Neuvolan työntekijöillä pitäisi olla mahdollisuus tehdä kotikäyntejä ja arvioida perheiden yksilöllisen tuen tarve. Neuvolan perhetyöhön ja lapsiperheille tarjottavaan kodinhoitoapuun tarvittaisiin merkittävästi lisää voimavaroja. Perhevalmennuksen kehittämistä tulisi jatkaa aina kouluikään ulottuvaan vanhempien vertaisryhmätoimintaan.

Panostaminen ennaltaehkäisevään työhön mahdollisimman varhaisessa vaiheessa säästää kustannuksia pidemmällä tähtäimellä. On kyse inhimillisestä, lapsiperheiden elämänlaatua nostavasta arvovalinnasta. Vanhempien fyysisellä ja psyykkisellä jaksamisella on suuri merkitys lapsen kasvuun ja kehitykseen. Vanhempien uupumus oli merkittävin lastensuojelutarpeen tausta-

tekijä Tarja Heinon (2007) lastensuojelun uusia asiakkuuksia koskevassa tutkimuksessa. Äidin loppuraskauden ja synnytyksen jälkeisen masennuksen on puolestaan todettu ennustavan vaikeuksia myöhemmässä äidin ja vauvan vuorovaikutuksessa sekä lapsen kielenkehityksessä. Äitien masennuksen tunnistaminen ja siitä puhuminen oli Kaarina Kemppisen (2007) tutkimuksen mukaan neuvoloissa puutteellista.

Uusi lastensuojelulaki korostaa suunnitelmallista, sektorirajat ylittävää moniammatillista työtä lasten hyvinvoinnin turvaamiseksi ja vanhemmuuden tukemiseksi. Lastensuojelulain 12. §:ssä edellytetään, että kunta laatii lastensuojelusuunnitelman lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi sekä lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi kunnassa. MLL vetoaa kuntiin, jotta ne osoittaisivat riittävät voimavarat ehkäisevään lastensuojeluun ja lapsi- ja perhekohtaiseen lastensuojeluun. Vanhemmuuden tukeminen on keskeinen osa ehkäisevää ja korjaavaa lastensuojelutyötä.

Myös toimenpiteitä työmarkkinoilla tarvitaan. Tutkimusten mukaan pienten lasten isät tekevät eniten ylitöitä. Isät käyttävät vanhempainvapaata edelleen verrattain vähän ja perustavat päätöksensä pitkälti oletuksiin taloudellisista menetyksistä sekä äidin paremmasta kyvystä hoitaa lasta. MLL kannustaa isiä käyttämään vanhempainvapaata ja muita perhevapaita. Perhevapaiden käyttämisen taloudellisia mahdollisuuksia tulee parantaa. MLL korostaa, että perheiden erilaisten tilanteiden ja tarpeiden vuoksi päätösvalta perhevapaiden käyttämisestä tulee säilyttää perheillä itsellään. MLL vetoaa myös työnantajiin. Isille on luotava kannustavat ja rohkaisevat puitteet käyttää vanhempainvapaata ja muita perhevapaita. MLL esittää, että työehtosopimuksissa isyysvapaa sovitaan palkalliseksi.

Toimeentulon niukkuus on merkittävä vanhemmuutta rasittava tekijä. Lapsiperheiden taloudellisen tilanteen parantamiseksi on korjattava lapsiperheiden tulonsiirtojen jälkeenjääneisyys. Lapsilisän ja kotihoiton tuen tasoa tulee korottaa ja ne tulee sijoittaa elinkustannusindeksiin. Palveluiden asiakasmaksujen taso tulee pitää kohtuullisena, jotta myös alempiin tuloryhmiin kuuluvilla on mahdollisuus käyttää niitä. Osa tuloveron kevennyksistä tulee suunnata perhepoliittisten verovähennysten palauttamisen rahoittamiseksi. Perhepoliittiset verovähennykset poistettiin verotuksesta vuonna 1994, mikä kiristi muun muassa yksinhuoltajien verotusta.

Vanhempainpuhelimien ja -netin toiminta

Vertaistukea vanhemmalta vanhemmalle

Vanhemmuus on haastavaa. Vanhempana kohdataan tilanteita, joissa tunteet vaihtelevat ilosta ja rakkautesta epäonnistumiseen, väsymykseen ja turhautumiseen. Mannerheimin Lastensuojeluliiton Vanhempainpuhelin ja -netti (VPN) on vertaistukeen perustuva ennaltaehkäisevän lastensuojelutyön muoto. Vanhempainpuhelimien (0600 12277, 0,08 euroa/minuutti + pvm) voi soittaa ja nettiin (www.mll.fi/vanhempainnetti) kirjoittaa, kun haluaa keskusteluapua, tukea tai uutta näkökulmaa. Yhteyttä voi ottaa kaikissa vanhemmuuteen, lapsiin ja kasvattamiseen liittyvissä kysymyksissä ja pohdinnoissa. Toiminnan päämääränä on tukea vanhempien jaksamista ja vahvistaa heidän omaa asiantuntemustaan ja itseluottamustaan kasvatusasioissa.

Vanhempainpuhelin päivystää viikoittain 15 tunnin ajan. Päivystysajat ovat tiistaisin kello 10–13 ja 17–20, torstaisin kello 14–20 ja sunnuntaisin kello 17–20. Vanhempainnettiin otetaan yhteyttä suojatun kirjelaatikon välityksellä. Vastaus kirjeeseen luvataan kahden viikon kuluessa. Käytännössä vastauksen saa keskimäärin viikon sisällä.

Vuosi 2007 oli Vanhempainpuhelimien kahdeksastoista ja Vanhempainnetin kahdeksas toimintavuosi. Vanhempainpuhelimien toiminta käynnistyi MLL:n Uudenmaan piirin kokeilutoimintana vuonna 1989. Vuodesta 1996 Vanhempainpuhelin on ollut osa MLL:n keskusjärjestön toimintaa.

Vanhempainpuhelimissa ja -netissä kohtaavat kaksi vanhempaa, päivystäjä ja yhteydenottaja. Yhteydenottaja voi luottaa siihen, että hän voi esiintyä nimettömänä ja hänen asiaansa käsitellään luottamuksellisesti. MLL:n palveluiden toiminta noudattaa eettisiä periaatteita, jotka on hyväksytty Vapaaehtoisen puhelin- ja verkkoauttamisen eettisten periaatteiden neuvottelukunnassa. Periaatteiden mukaan yhteydenottajalle tarjotaan ennen kaikkea mahdollisuutta luottamukselliseen keskusteluun. Puhelin- ja verkkoauttamisesta vastaa taustaorganisaatio – ei yksittäinen päivystäjä.

Vuonna 2007 Vanhempainpuhelimien ja -netin toimintaa tukivat Raha-automaattiyhdistys, SOK sekä monet muut yritykset ja yksityishenkilöt.

Vapaaehtoiset ovat toiminnan ydin

Vapaaehtoiset päivystäjät ovat tavallisia vanhempia, isiä ja äitejä, isoisia ja -äitejä, jotka haluavat tarjota elämäkokemuksensa muiden vanhempien käyttöön. Vuonna 2007 Vanhempainpuhelimissa ja -netissä toimi 60 vapaaehtoista päivystäjää, jotka vastasivat vanhempien yhteydenottoihin Helsingissä. Kaikki vapaaehtoiset päivystäjät on haastateltu ennen 25 tunnin mittaista peruskoulutusta. Peruskurssin jälkeen päivystäjät sitoutuvat säännölliseen päivystystyöhön sekä osallistumaan jatkokoulutuksiin. Päivystäjille järjestetään jatkuvaa tukea ja ohjausta työhönsä.

MLL järjesti vuonna 2007 yhden Vanhempainpuhelimien ja -netin vapaaehtoisten päivystäjien 25 tunnin mittaisen peruskurssin. Lisäksi se järjesti kuukausittain jatkokoulutusiltoja, joissa vapaaehtoisia perehdytettiin muun muassa nuorten nettielämän kysymyksiin.

Vapaaehtoisten motivaatio, sitoutuminen ja ajatukset palvelun kehittämiseksi ovat Vanhempainpuhelimien ja -netin toiminnan kannalta olennaisia kysymyksiä. Päivystäjät vastasivat marraskuussa 2007 kyselyyn, jossa kartoitettiin edellä mainittuja tekijöitä. Kaikki kyselyyn vastanneet kokivat päivystämisen Vanhempainpuhelimissa ja -netissä mielekkääksi. Vapaaehtoistyö koettiin sisällöltään rikkaaksi, ja sille on löytynyt paikka omassa elämäntilanteessa. 90 prosenttia vastaajista oli hyvin motivoitunut vapaaehtoistyöhön. Suurin osa päivystäjistä toivoi vanhempien saavan enemmän tietoa Vanhempainpuhelimesta ja -netistä.

Ryhmäpäivystys

Yhteydenottoihin vastataan päivystäjryhmissä, joita ohjaa ja tukee aina MLL:n työntekijä. Ryhmät alkavat 15 minuutin startilla, jossa valmistaudutaan yhdessä päivystysvuoroon. Päivystys päättyy 30 minuutin mittaiseen purkuun, jossa käsitellään yhdessä päivystyksen aikana heränneitä ajatuksia ja tunteita. Päivystysvuoron aikana vapaaehtoiset vastaavat sekä kirjeisiin että puheluihin.

Ryhmäpäivystysmalli on osoittautunut niin työntekijöiden kuin päivystäjien kannalta toimivaksi tavaksi tehdä vapaaehtoista auttamistyötä. Puheluiden ja netti-viestien sisältöjä on voitu entistä paremmin pohtia yhdessä. Malli tarjoaa päivystäjille mahdollisuuden saada

Kirjallisuutta

välitöntä tukea ja palautetta MLL:n työntekijältä sekä oppia muiden päivystäjien kokemuksista. Päivystäjillä on tilaisuus purkaa tunnelmiaan jo päivystysvuoron aikana, jotta yhteydenotot eivät jäisi painamaan mieltä.

Ryhmäpäivystyksen myötä puhelin- ja nettipalvelujen laatu ja seuranta on parantunut. Vuonna 2007 MLL lisäsi päivystysohjaajien määrää varmistaakseen sen, että jokainen päivystysvuoro on ammattityöntekijän ohjaama.

Eettiset periaatteet ohjaavat päivystystyötä

Vanhempainpuhelin ja -netti kuuluu Vapaaehtoisen puhelin- ja verkkoauttamisen eettisten periaatteiden neuvottelukuntaan (PuhEet). MLL toimi vuosina 2006–2007 neuvottelukunnan puheenjohtajana.

PuhEetin piiriin kuuluvat yhteisöt sopivat keväällä 2006 uusista eettisistä periaatteista, jotka laajennettiin myös verkkoauttamisen alueelle. Uusissa periaatteissa haluttiin määrittellä PuhEetin piiriin kuuluvien yhteisöjen tarjoaman palvelun luonne sekä oikeudet ja velvollisuudet niin yhteydenottajalle, päivystäjälle kuin taustaorganisaatiolle.

Eettiset periaatteet löytyvät kokonaisuudessaan osoitteesta www.mll.fi/PuhEet. Periaatteet on tiivistetty seuraavaan kolmeen kohtaan:

1. Palvelusta ja sen laadusta vastaa ylläpitäjät yhteisö, joita voivat olla yhdistykset, säätiöt ja uskonnolliset yhdyskunnat. Toiminta on yleishyödyllistä eikä palvelun ylläpitäjät yhteisö saa siitä taloudellista hyötyä.
2. Yhteydenottajalle tarjotaan mahdollisuutta tulla kuulluksi kyseiseen palveluun kuuluvissa asioissa. Palvelussa toteutuvat luottamuksellisuus, nimettömyys ja yhteydenottajan kunnioittaminen.
3. Päivystäjä on vapaaehtoinen tai palkattu, palvelun ylläpitäjät yhteisön tehtävään valitsema ja kouluttama henkilö, joka saa tehtävänsä tukea ja ohjausta. Päivystäjällä on oikeus pysyä nimettömänä ja olla suostumatta epäasialliseen kohteluun.

Heino, Tarja (2007): **Keitä ovat uudet lastensuojelun asiakkaat?** Tutkimus lapsista ja perheistä tilastolukujen takana. Stakes, työpapereita 30 /2007.

Jokinen, Eeva (1996): **Väsynyt äiti. Äitiyden omaelämäkerrallisia selityksiä.** Gaudeamus.

Kemppinen, Kaarina (2007): **Early Maternal Sensitivity. Continuity and Related Risk Factors.** Kuopion yliopiston julkaisu D. Lääketiede 412.

Lammi-Taskula, Johanna (2007): **Parental Leave for Fathers.** Gendered Conceptions and Practices in Families with Young Children in Finland.

Pajamäki-Alasara, Tatjana (2007): **Vanhemmat ja itenäistyvä nuori -projekti.** Ensimmäinen testiraportti. Mannerheimin Lastensuojeluliitto.

Ryhänen, Anne (2008): **Lasten ja nuorten puhelimen ja netin vuosiraportti 2007.** Mannerheimin Lastensuojeluliitto.

Takala, Pentti (2005): **Uuden isyysvapaan ja isän muiden perhevapaiden käyttö.** Kansaneläkelaitos, Sosiaali- ja terveysturvan selosteita 43/2005.

MLL
MANNERHEIMIN
LASTENSUOJELULIITTO

Onni löytyy arjesta.